

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXIX Nr. 13

KETVIRTADIENIS, JUNE (BIRZELIO) 22, 1989

KAINA 25¢

Kasdien

LENGVIAU ATSIDŪSTA
APIE EKOLOGIJĄ
KOMPIUTERIAI
DĖL RIAUSIŲ KINIJOJE

Žmonija pradeda atsidusti lengviau. Prieš kelerius metus kabojusi ant jos lyg Damoklo kardas branduolinio karo grėsmė slinksta į užmarštį. Didžiosioms susėdus už derybų stalo, vis labiau dominuojančiomis temomis esti kaip sumažinti savitarpį konfrontaciją bei ginkluočių potencialą.

Nelengva susitarti šiais klausimais, bet kitos išeities nėra, nes to reikalauja žmonijos išlikimo problema. Užsispyrimams "Better dead than red" bei "Kapitalizmą palaidosim" tarptautinės politikos arenoje vietos vis mažiau.

Tuo tarpu M. Gorbačiovo "Nauja mąstysena" kelią skina per politines džiungles į šviesią žmonijos ateitį.

Prieš keliolika metų mažai kas linksniuodavo žodį ekologiją. Daugelyje žodynų jo nėra. Netgi ir "Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" jo nėra, o ekologija susirūpinęs visas pasaulis.

Kas kaltas dėl vos pakenčiamo gamtos užteršimo? Labiausiai kaltas žmonių nepavydėtinas kultūringumas, paskui valdančiųjų organų neapdairumas ir nežmoniškas privatiško biznio godumas pelno. Štai ir kvėpuojame dūmais, visokias chemikalų dujomis, per metus suvalgomą po kelis svarus nuodingų sveikatai dažų ir kitokių priemonių. Tokia nešvara ne tik čia pas mus Amerikoje, tokia nešvara visur pramoninėse šalyse, netgi ir Lietuvoje.

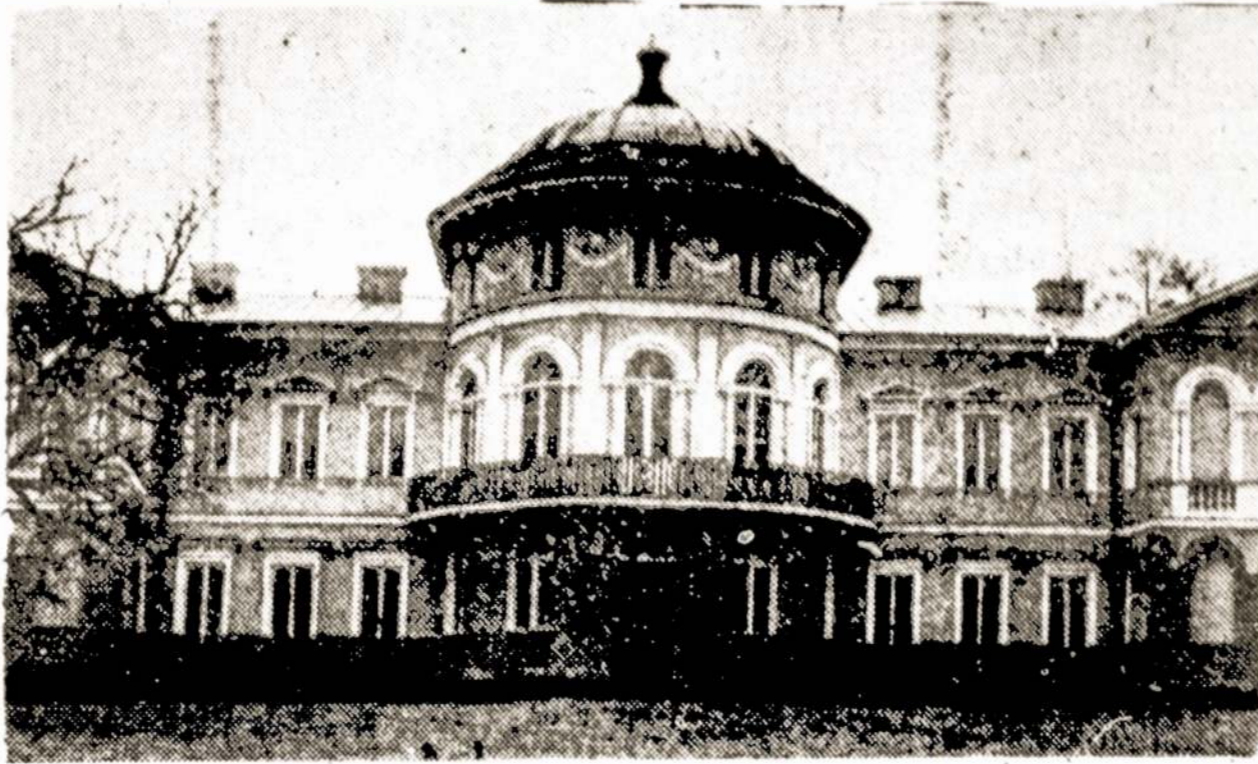
Su branduolinio karo grėsme lyg baigiama susidoroti, bet su gamtos apsauga (ekologija), matyt, bus sunkiau susidoroti.

Anais senais laikais Anglijoje tekstilės pramonės darbininkai daug atsirandančias verpimo bei audimo mašinas. Dabar prašosi klausimas, ar nepradės ciliai žmonės daužyti atsirandančius vis tobulesnius kompiuterius, lėndančius į jų privatišką gyvenimą.

Išties, nuo kompiuterių nepaslėpsi pasidėtyje banke santaupų, kompiuteriai neduoda žmogui ramybės dėl nepaspėty sumokėti už patarnavimus sąskaitų, kompiuteriai gali surasti kokią tavo protėvių buvo nosis ir t. t. Juokdariai sako, jog kompiuteriu galima bus sužinoti, ką žmogus daro miegamajame su savo žmona.

Tačiau technika žmonijai labai daug gero davė, kompiuteriai žada duoti dar daugiau.

Sakoma, iš didelio debesio esti maža lietaus. Taip atsitiko Kinijoje

Vytauto Putiekio nuotraukoje: Baisogalos dvaro Komaro rūmų pastatas. Dabar čia — Lietuvos gyvulininkystės ir veterinarijos Mokslinio tyrimo institutas.

Darbštumu turtingi

Valstietis, tolimas mano gimnaitis, atsiveikindamas įteikė man tam tikrą sumą pinigų (tiesa, nedidelę). Tai buvo seniai, bet šis epizodas man primena lietuvių valstiečio paskui ne sykį patirtą bruožą: nepriekaištingą korektiškumą. Padėjai prie ūkio darbų — turi būti atlygintas. Darbas, darbštumas — brangiausia žmogaus savybė. Tai kodėl už dyką? Tegu net giminei? Ne, taip neturi būti.

Deja, pokario metais kūrėme kitokio lietuvių — ne tik valstiečio — idealą. Svajotojo, planuotojo idealą. Net pasitelkėme Vaižganto „Pragiedrulių“ Mykoliuką — „svajotoją“ su smuikėle... Tai iškreiptas mūsų žmogaus paveikslas — nei gyvenime, nei Vaižganto kūryboje tokių žmonių nėra, nebuvo. Nesuirus galutinai mūsų ūkiui ir gyvenimui, galima pasidžiaugti: darbingo gyvenimo modelio Lietuvoje taip ir nenusivėrė kitas, grūstas grūdams — triukšmingo gyvenimo — modelis. Gal dėl to Lietuvoje stagnacijos metais buvo žymiai mažiau nei kitose kaimyninėse respublikose lozungų, kviečiančių dirbti (žinoma, „spartuoliškai“), o daugiau buvo tiesiog dirbama.

Ginkdie, nepripastatydamas save kaimynams, vis dėlto lenkiuosi lietuviui valstiečiui, išsaugojusiam darbo kultūrą. Kas toji mūsų melžimo, javų pjovimo ir kitokia technika? Tiktai gera priemonė žmogaus darbštumui bandyti — brangi, dažnai gendantis technika. Ji užgrūdino žmogų labiau nei baudžiavos dešimtmečiai! Kodėl? Todėl, kad mūsų valstietis nepamiršo nei dalgio, nei kauptuko

je su studentų riaušėmis už demokratines laisves. Kas laukė Kinijoje civilinio karo — nusivylė.

Ziauriai buvo malšinamos suaugtųjų studentų sukeltos riaušės. Daug žmonių nukentėjo, netgi prarado gyvybes. Nemaža nukentėjo ir mūsų Amerikos prestižas kilus antiamerikinėmis nuotakoms.

Kodėl kilo antiamerikinės nuotakos, kol kas diskutinis klausimas. Pagyvensime, pamatysime.

S. J. Jokubka

ir darbuojasi šiais senolių įrankiais gal net sparčiau už prosenelius, nes proseneliams nereikėjo mokėti už brangią laukų ir fermų techniką, o mūsų dabartinis valstietis turi už ją sumokėti. Darbu, žinoma. Nesakau už visą Lietuvą, bet galiu prisiekti: Kelmės rajone senyvos valstietės kasa kauptukais bulves gal ir ne sparčiau už kombainą, bet užtai nepalieka lauke nė bulvelės! Ir šitaip sunkiai dirbama beveik kasdien! Pasakykite, kur, kokiuose kraštuose dar matėte darbštuolius, kaip mūsų šiandieniniai valstietis? Esu talkinęs prie bulvių kasimo ir kitų lauko darbų įvairiose Lietuvos vietose. Skiriasi derliai. Skiriasi ir žmonės. Lietuvos centras, kaip buvo, taip ir pasilieka gero, našaus darbo mokykla, Lietuvos aruodu. Žmonių būdas čia toks — dirbti ir kito darbą gerbti.

Neatsitiktinai, važiuojant vidurio Lietuvos lyguma, iki Latvijos, paskui — žemyn į pietus, per Žemaitiją, Suvalkiją — matome gražiausias sodybas, gyvenvietes. Viename kaimelyje netoli Kėdainių įvažiavau į pagrindinę gatvę kaip į botanikos sodą — gėlynai ir gyvatvorės, jokių kvapų, o viena gyvatvorė juosia namą iš trijų pusių, aukšta — matyti tik stogas... Žmogui jeiti į kiemą palikti vos įžiūrėti varteliai. Darbo daug? Taip. Bet nuo vėjo užstoja, nuo pašalinės akies. Be to, gražu! Daugelio metų prireikė tokiam gamtos stebuklui sukurti, ir žmogus sukūrė — paprastas kiaulių šerikas kolūkyje. Darbštuolis su poeto siela. Bet — ne atvirksčiai. Taip atsiranda tikras grožio pajautimas — per darbą. Daug tokių žmonių sutikau praėjusią vasarą. Sutikau specialiai neieškodamas. Tai svarbiausia.

Virgilijus Liauška

— Prieš aštuonerius metus prezidentas Reaganas paskelbė, kad Tarybų Sąjunga yra "blogybių imperija". "New York Times" CBS viešosios nuomonės tyrimo duomenimis, dabar jau 73 procentai amerikiečių nebetiki, kad TSRS yra "blogybių imperija".

DIVIDENDAI KOLŪKIEČIAMS

Dividendas — žodis tarptautinis ir iki neseno laiko buvo svetimasis lietuvių finansininkų lūpose. Dabar, matyt, jis taps kasdieniu. Šiandien Lietuvoje rasime daug ekonomiškai stiprių ūkių, kurie iš savo pelno neatlyginamai padeda darbuotojams statyti sodybas, kaip tai daroma Juknaičių tarybiname ūkyje, arba nemokamai organizuojančių savo žemdirbiams turistines keliones ne tik po Tarybų Sąjungą, bet ir po užsienio šalis. Šit Jonavos rajono Beržų tarpūkinės gyvulininkystės įmonės žmonės tokiu būdu pabuvojo Viduržemio jūros šalyse, Vengrijoje, netgi Japonijoje ir Filipinuose... Bet tais dalykais jau nieko nenustebinsi. Kas kita dividendai. Juk lietuvių ūkininkams šiandien jau siūloma ir žemė, tačiau daugelis dar svarsto, kas naudingiau: kolektyvinis ūkis ar pavienis. Pagalvoti yra apie ką. Ypač Kapsuko rajono Želsvelės kolūkio žemdirbiams, kurie šiemet atėjo į ūkio kasą ne vien algų pasiimti, bet ir dividendų. Taip, taip. Štai ūkio stovybininku dirbęs Juozas Adomaitis ir jo žmona, melžėja Birutė per abu gavo už praėjusius metus 6 tūkstančius rublių dividendų. Jie jau dirba ūkyje penkiolika metų, bet taip yra pirmą kartą. O pensininkas, ūkio stovybininkas Petras Balaika — tarp dividendininkų, matyt, rekordininkas. Jam išmokėta 22 tūkstančiai rublių dividendų. Kyla natūralus klausimas: už ką gi mokami tie dividendai? O yra taip — juk kolūkiečiai akcininkai, savo darbu sukūrė ūkio gamybinius fondus — įdirbę žemę, statę sandėlius ir fermas, už pelną gaunamus pinigus skyrė naujai technikai įsigyti. Jų indėlis, žinoma, nevienodas, priklauso nuo darbo stažo, įdėto darbo, specialybės. Tačiau aišku, kad visų jų darbas — tai aukšto ūkio rentabilumo rezultatas. Vadinas, auga pelnas. Štai iš jo ir mokami dividendai, kad ūkio žmogus pasijustų pagaliau savo žemės šeimininku. Taip nutarė visuotinis ūkio narių susirinkimas. Teisę gauti dividendus nuo įdėto darbo gavo žemdirbiai, išdirbę ūkyje ne mažiau kaip šešerius metus. Kol kas tokia naujovė ne visiems Lietuvos ūkiams pagal kišenę. Želsvelės kolūkis — milijonierius, jo sąskaita banke solidi. Ir kiekvienas supranta, kad ji pelnyta žmogaus darbu, o ne iš kieno malonės. Tad ir naudotis ja turi teisę visi kolektyvo nariai. Štai taip dividendų sąvoka ateina į Lietuvos kaimą. Ir tokia tvarka neabejotinai skatina kitus ūkius tvarkytis taip, kad būtų gaunamas kuo didesnis pelnas, o tada pereiti prie naujos ekonominės tvarkos.

Edmundas Bajorinaitis

— Washingtono valstijos šeimos kongresmanai piktinasi, kad Boeing lėktuvų kompanija ruošiasi keliolika 717 jumbo markės lainerių parduoti rasistinei Pietų Afrikai.

... Kelionės į Lietuvą ...

Plačiai žinoma Amerikos lietuviams kelionių agentūra American Travel Service Bureau, per daug metų patyrusi komplektavimu turistinių grupių į Lietuvą, galvojantiems šiemet aplankyti savo gimtąjį kraštą, gimines bei pažįstamus, siūlo pasirinkti bile kurį čia skelbiamą turą. Agentūra išrūpins vizą ir tvarkys visus kitus reikalus, susijusius su kelione. Kiekvieną turą lydės patyręs palydovas iki Vilniaus ir atgal.

Kadangi dabar ryšium su Lietuvoje vykstančiais istoriniais įvykiais įdomu aplankyti Lietuvą, daug žmonių keliauja pamatyti kas ten darosi, o grupėse vietų ribotas skaičius, — paskubėkite užsiregistruoti, pasirinkę bile kurį turą.

Kreipkitės lietuviškai ar angliškai: AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Telefonas: (312) 238-9787.

TOUR NO.	DATES	NIGHTS SPENT IN EACH CITY	Chicago	New York
SPRING				
#101	April 27-May 15	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1	2,150.00	2,100.00
#102	May 16-May 31	Moscow 1, Vilnius 11, Moscow 2	2,395.00	2,245.00
EARLY SUMMER				
#103	June 12-July 02	Moscow 1, Vilnius 15, Leningrad 2, Helsinki 1	2,795.00	2,645.00
VILNIS				
#104	June 14-July 01	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 0	2,595.00	2,445.00
#105	June 26-July 12	Moscow 1, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 2	2,595.00	2,445.00
SUMMER				
#106	July 11-July 30	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1	2,795.00	2,645.00
#107	July 24-Aug 09	Moscow 2, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 1	2,695.00	2,545.00
#108	July 29-Aug 16	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,695.00	2,545.00
#109	Aug 01-Aug 16	Moscow, Vilnius 10, Leningrad 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
LATE SUMMER				
#110	Aug 21-Sept 06	Moscow 2, Vilnius 10, Riga 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
#111	Sept 12-Oct 01	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,795.00	2,645.00
#112	Oct 03-Oct 16	Moscow 1, Vilnius 10, Moscow 1	1,895.00	1,850.00

P.S. Laikraščio "Vilnius" administracija rekomenduoja laikraščio skaitytojams vykti per šią agentūrą bile kuriuo turu. Administracija

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-789)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday,
by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00;
Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Didieji planai

Ko tik nesugalvojama didžiųjų idėjų vardan!

Savo paskaičiavimais ir atradimais čikagiečiai nušluosto nosis mokslo vyrams: „Atminkite, jog Visata prasidėjo prieš 18 milijonų metų, Saulė ir Žemė prieš 5, gyvybė prieš 3,5 (ir dabar ji naujai atsiranda iš koralų). Visoje erdvėje yra 10 saulių 23 laipsnyje. Tegul būna tik 50 nuosimčių gyvybės kitų saulių sistemose. Gyvybė yra plačiai pasklidusi savybė Visatoje. Galbūt, dievybė yra mūsų prabochių perkūne, kuris yra elektromagnetinės energijos apraška. Dievas yra didis ir platus, ir aš tai pajuntu kun. V. Zakarasko pamoksluose ir bažnyčioje“.

Čikagos akiratininkai samprotavo, kad iševijoje visai neblogai toks laikraštis, be kurio „pikti vyrai neturėtų kur išlieti elektromagnetinių nesąmonių“.

Didžiausiais planais besidominčių leidinių yra ne tik Čikagoje, bet ir kitose lietuvių kolonijose.

„Idomus komunistų užsimojimas įrodyti, kad Dievo nėra, ir religija yra klaidinga. Partijos ir valdžios buvo nutarta įrodyti, kad žmonės ir beždžionės daug nesiskiria, kad jie gali gyventi kartu ir veistis. Tai įrodyti buvo nutarta pasiūsti ekspediciją į Afrikos Kongą ir sukurti naują rasę — žmogų-beždžionę. Ekspedicija gavo Leningrado mokslų ekspedicijos pritarimą. Profesorius Ilja Ivanovičius Ivanovas, gavęs 10 000 amerikietiško dolerių, kartu su ki-

tais komunistiniais mokslininkais nuvyko į Kongą tikslu sugauti ten keletą moteriškos lyties šimpanzių, apvaisinti jas dirbtiniu būdu žmogaus sėkla ir paskui atvežti jas su nauju žmonių-beždžionių prieaugliu į Sovietų Rusiją, tuo įrodyti, kad Dievo nėra. Kaip bolševikų vadai tada sakė:

— Mesti juos į akis dvasiškiams kaip įrodymą, kad beždžionės ir žmonės yra broliai ir seserys.

Tokios buvo Sovietų valdžios pastangos.

Bet apie pasekmes nieko daugiau nebegirdėta, tik spaudoje rašyta, kad valstybinė kino filmų industrija kreipėsi į profesorių Ilją Ivanovą leisti nuvykti ten kino operatoriams ir nufilmuoti ekspedicijos darbų procesą.

Tikslas aiškus — apmulkinti sovietų piliečius“.

Vykdamas didžiuosius planus, greta elektromagnetinių nesąmonių atsirado beždžioniškasis antikomunizmas, taip vaizdžiai aprašytas K. Vilkonio straipsnyje, išspausdintame „Europos lietuvių“.

Pakomentuoti šią „mokslo naujieną“ paliksime Čikagos „Akiračiams“: „Nereikia turbūt nė aiškinti, kad „mulkinami“ šį kartą ne sovietų piliečiai, o „Europos lietuvių“ skaitytojai“.

Nieko nepadarysi — didžiosioms idėjoms įgyvendinti reikalingi ir dideli planai.

Arvydas Civylys

AUTENTIŠKA ISTORIJA — MENE

Bene viena iš sunkiausių mene tematika — istorinė, Norint reikia žinoti ne tik istoriją, bet ir nagrinėjamo laikmečio visus meninius ir architektūrinius žanrus, sroves.

Tokį sunkų kelią pasirinko dailininkė keramikė Vacė Kojolavičiūtė-Užpalienė.

Baigus Dailės institutą, Vacė dirbo Vilniaus dailės kabinete. Kūrė įvairius papuošalus iš keramikos, metalo, gintaro. Bet dailininkė traukė istoriją, tėvynės praeitis. Jai norėjosi mene įamžinti žymiausias Lietuvos vietas, pilis, architektūrinius, archeologinius paminklus.

Artėjo 1979-ieji — Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejus. Tai progai sukūriau bareljefą — etaloną tiražavimui „Universitetui-400“. Kūrinį premijavo. Prasidėjo mano kūrybinis darbas šiame žanre. Netrukus sukūriau plakatą „Sv. Jono bažnyčia“.

Tais laikais buvo nelengva. Susilaukiau prieštaravimų. Ant bažnyčios buvo kryžius. O to negalima, beje, autentiškas ir, anot kitų, tokių detalių neturi būti. Padrąsino Universiteto rektorius akademikas Jonas Kubilius:

— Jonų daug. Ir aš Jonas, o šventas — tai vienas. O kokia bažnyčia be kryžiaus? Istorija turi likti istorija!

Tada dar nebuvo šioje bažnyčioje įkurtas Mokslo minties muziejus. Rektorius įspėjo, kad jau ruošiamą dokumentaciją. Todėl palikau visas detales ir užrašiau:

„Sv. Jono bažnyčia — Mokslo minties muziejus“.

Neketinu čia vardinti visas plaketas. Jų sukūriau daug, jas reikėtų matyti.

— Nuo ko pradodate plakečių kūrimą?

— Pirmiausiai išstudijuojau istoriją. Paskiau nuvažiuoju prie statinio, detales nusipiešiu, sukompunuojau, o grįžusi nulipdau molyje. Regis, nesunku, bet tas nepaprastas piešinio tikslumas, kompozicija ir t.t. daro savo. Tačiau nuovargis praeina greitai, o malonumas išlieka visiems laikams.

Nestokoją talento ir Vacės vyras — skulptorius Vytautas Užpalius, sukūręs virš pusantro šimto įvairiausių skulptūrų.

— Daugiausia kuriu biustus. Kadangi pats mėgstu sportą, tai ir bronzoje įamžinau ne vieną Lietuvos sportininką. Prie širdies ir mokslo tematika. Esu sukūręs mokslininkų Juozo Paškevičiaus, Juliaus Šivicko, poeto Adomo Mickevičiaus ir daugelio kitų žymių Lietuvos vyrų biustus.

Anksčiau darėme, kūrėme pagal užsakymą. O jei laisva kūryba — tai ir liko laisva. Turiu visą seriją darbų, bestovinių dirbtuvėje, — sako skulptorius.

— Dirbtuvė dirbtuvė, bet nemažai Jūsų darbų puošia net Lietuvos kurortus, miestų įstaigas.

— Taip. Plungėje atkūriau keletą Oginskio rūmų dekoratyvinių figūrų. Druskininkuose su skulptoriumi Kazimieru Kisieliumi su-

HERE'S THE IDEA, GENTLEMEN. WE STOP THE POLLUTION
AND INCREASE OUR PROFITS — ALL IN ONE MOVE...
WE MOVE THE PLANT TO HONG KONG.

MEŠKERIOTOJAI IR MEDŽIOTOJAI

Taurijos giria, Asvejos pakrantėmis vingiuojantys Sužionių miškai, Labanoro sengirė, šimtai kilometrų šaltavandenių Vilnios krašto upių ir dešimtys ežerų, kurių bendras plotas — per šešis tūkstančius hektarų, — tai Vilniaus medžiotojų ir žvejų draugijos valdos. Jų turtais naudojasi ir juos gausina apie dvi dešimtys tūkstančių medžioklės ir žūklės entuziastų. Tačiau nors tarp medžiotojų ir meškeriotojų daug bendro, jų interesai skiriasi. Būtent apie tai daugiausia buvo šnekama Lietuvos sostinės medžiotojų ir žvejų draugijos atskaitinėje rinkiminėje konferencijoje.

Pirmiausia tuos skirtumus lemia nevienoda ekologinė situacija medžiotojų ir meškeriotojų valdose. Lietuvos miškuose šiandien kaip niekada daug žverių — mokslininkai, miškininkai, žemdirbiai kelia klausimą dėl daug racionalesnės ir intensyvesnės medžioklės. Na, o žvejams kelia nerimą, kad dėl intensyvios ūkinės veiklos vandenu turtai senka. Dabar pati svarbiausia problema kuo intensyviau veisti žuvis ir ypač vertingąsias vietinių rūšių, nes iki šiol daugiausia buvo orientuojamasi į karpį, kuris natūraliomis sąlygomis nesidaugina. Kaip konferencijoje pažymėjo Vilniaus muselininkų būrelis pirmininkas Pranas Gudynas, būtina sukurti keletą žuvų veislynų, kurie būtų kilnojami nuo vieno ežero ar upės prie kitos, ir pa-

kūrėme dekoratyvinę sieną „Vingis“, keli darbai yra Universitete ir kitur, juk tam ir esi skulptorius, kad ne tik lipdytum molį, bet ir akmenį tašytumei.

— Ko labiausiai reikia skulptoriui, kad skulptūra būtų tikrai meniška?

— Kaip ir kiekvienam menininkui, reikia susikaupimo, kad kūrybinio momentu gyventų savo kūryba...

— O kokie ateities užmojai?
Pirmiausia sukurti Lietuvos tautinį herbą — Vytį. Paskui žadu Lietuvos kunigaikščių dinastiją įamžinti savo darbuose.

— Ačiū už pokalbį.
Kalbėjosi Sofija Stanevičiūtė

laipsniui atstatytų žuvų išteklius, būtina taipogi sukurti laišinių vandenų zonas, kuriose būtų žuvaujama pagal Li Vulfo principą: sugavai — paleisk...
Tiek žvejai medžiotojams, tiek anie kitiems savotiškai trukdo, nes skiriasi išskylančios uždaviniai. Ligi šiol meškeriotojai gyvena lyg ir medžiotojų šešėlyje, nors pastarųjų bent penkis kartus mažiau. Kodėl? Medžiotojai teikia Respublikos ūkiui nemažą naudą: žvėriena eksportuojama — tai valiutinės pajamos. Koziris svarbus. Tačiau dabar ateina laikas tvarkytis savarankiškai. Ir medžiotojai, turėdami daugybę ūkinių reikalų, tai patys pripažįsta. Jiems rūpi sureguliuoti įkainius už žvėrieną, gauti mokslines rekomendacijas, kaip medžioti ir kiek, kaip atlikti žvėrių selekciją. Žvejams reikia irgi verstis už savus pinigus, pirmiausia gauti kol kas nuplaukiančias į biudžetą lėšas už baudas, kurios imamos už jų vandenims padarytą žalą. Konferencijoje dalyvavęs Respublikos Medžiotojų ir žvejų draugijos pirmininkas Jonas Vyšniauskas irgi pritarė bendrai nuomonei, kad esama padėtis — neperspektyvi. Stai kodėl Vilniaus medžiotojai ir žvejai mėgėjai pirmieji Respublikoje nutarė išskirti savo interesus ir lėšas. Tiek vieni, tiek kiti dabar tvarkysis savarankiškai ir nesikiš į reikalus, kuriuos nelabai išmano. Užtat ir buvo išrinktos dvi valdybos, kurioms pavesta spręsti susikaupusias problemas. Konferencija priėmė rezoliuciją, kuri bus nusiųsta artėjančiam Respublikos medžiotojų ir žvejų suvažiavimui ir kurioje išdėstyti nauji veiklos principai. Ypač daug numatyta nuveikti žuvivaisos ir vandenų apsaugos srityje — specialistai įpareigoti parinkti vietą pirmajam laišinių žuvų veislynui. Na, o dabar redaguojami žvejų pasiūlymai dėl galiojančių taisyklių pakeitimo: netvarka, kad negalima meškerioti tamsiu paros laiku, gaudyti upgūrį, žiobrį, laišią, užuot šias žuvis intensyviai veisus. Ir svarbiausia dabar tiek medžiotojai, tiek žvejai ūkininkaus apsimokamumo pagrindu.

Valdas Aramlnas
Vilnis, 1989 m. birželio 22 d.

MUZIEJUS NAUJASODYJE

Buvusiuose Molėtų rajono Pamarneckių rūmuose po remonto atidaryti Naujasodžio kultūros rūmai. Čia įsikūrė vaikų baleto studija, liaudies šokių kolektyvas, kaimo kapela, etnografinis ansamblis. G. Svitajaus nuotr.

ŽALIASIS VILNIAUS RŪBAS

Nedaug yra pasaulyje miestų, kuriuose būtų išlikusi gyva gamtos dvasia, kur architektūra ir gamtinė aplinka sudarytų harmoningą visumą. Vienas iš tokių nedaugelio miestų yra ir mūsų Vilnius. Jis puikuojasi reto grožio apylinkėmis, gamtos paminklais prilygstančiais kraštovaizdžiais, garsėja landsaftine įvairove. Ir mieste, ir jo apylinkėse greta gilių daubų ir klorių iškyla viena už kitą vaizdingesnės kalvos ir kalneliai, slėnius vagoja Neris, Vilnelė, kiti upeliai, slaituose atidengdami margą žemės sluoksnų mozaiką. O tarp kalvų žiba ir tviska dešimtys ežerų ir ežerėlių. Kalvų slaitais beveik į patį miesto centrą nusileidžia miškai. O ir pats Vilnius plačiai išsidriekęs — užima net 260 kvadratinį kilometrą. Tačiau užstatyta tik nepilna šio ploto pusė (90 kvadr. km). Visa kita — parkai, skverai, kolektyviniai sodai, miškai. Vienam miesto gyventojui vidutiniškai tenka 8 kvadratiniai metrai želdinių. Štai kaip Vilniaus gamtos grožį apdainavo poetas J. Šimkus:

Kalnai, kalneliai,
Virva Vilnelė,
Mėlynom kilpom Neris

vingiuoja,
Gojai lyg rutos aplink

žaliuoja.
Vilnius — savotiškas gamtos muziejus. Jo ribose yra du landsaftiniai draustiniai — Žaliųjų ežerų ir Karoliniškių. Pastarasis kaip tik yra naujojo televizijos bokšto papėdėje. Karoliniškių draustinio plotas — 147 hektarai. Jį sudaro stačiaslaitės, medžiais ir krūmais apaugusios erozinės kalvos, turtingos flora ir fauna. Regionais, vaizdų kaita šis Vilniaus kampelis neturi sau lygių.

Išpūdingiausia šiame draustinyje yra Plikakalnio atodanga. Neris, ties Vingio parku padariusi didelį posūkį, pasikasa po Karoliniškių kalvomis, atidengdama žemės gelmių mozaiką, sudarytą iš smėlio, žvirgždo bei riedulių. Tai aukščiausia Neris atodanga: jos aukštis — 55 metrai.

Karoliniškių slaitai orientuoti į rytus ir pietryčius. Gaudami daug saulės, drėkinami ne tik lietaus, bet ir papėdėje trykstančių šaltinių, jie sudaro puikų žalią kilimą, kuriame auga 286 rūšių augalai. 25 rūšys yra labai retos ir saugomos įstatymo: stačioji vaizgina, spindinti lyg mėlyna piramidė, blakstienuotoji viksva, didžiažiedė ramunė, balandinė žvaigždūnė, miškinė lobelija (įtraukta į respublikinę Raudonąją knygą), ilgalvis dobilas, gluosniapolis debesy- las ir kt. Karoliniškių slaituose ramiai ošia pušynai, šimtamečiai ažuolai, raudonuoja šermukšniai.

Žaliąjį Karoliniškių kilimą kairiajame Neris krante pratęsia jau minėtasis Vingio parkas. Tai irgi unikalus reiškinys mieste — reliktinis, natūralus miškas, nusidriekęs 162 hektarų plote. Dar prieš porą dešimtmečių vilniečiai šiame parke pilnus krepšius grybų prisirinkdavo, spanguoliuodavo.

Parkas mena kai kuriuos istorinius įvykius. Praėjusio amžiaus pradžioje rūmus Vingio parke nusipirko Vilniaus generalgubernatorius L. Benigsenas. 1812 metų vasarą išpuštuose išdabintuose rūmuose įvyko iškilmas Rusijos imperatoriaus Aleksandro I garbei, kuris tuo metu čia viešėjo.

Siuose rūmuose imperatorius gavo žinią, kad Napoleonas įsiveržė į Rusiją. Šią sceną aprašė L. Tolstojus savo epopejoje „Karas ir taika“.

Rūmai, kuriuose šoko imperatorius, neišliko. Šiandien Vingio parkas tapo mėgstama vilniečių poiso vieta. Be to, jame nuolat rengiamos įvairios šventės, koncertai. Nuo 1960 metų, jame pastatytas estradą, čia vyksta Respublikinės dainų šventės.

D. Rupšys

Dvejos vestuvės vienoje šeimoje

Reto įvykio liudininkais tapo Šilutės rajono santuokų rūmų darbuotojai. Vieną šeštadienį prie jų durų išlipo iš karto dvi poros, kurias lydėjo ta pati vestuvinių svita. Pasirodo, kad iš Žemaičių Naumiesčio atvykusių užregistruoti savo aukšnių vestuvių Anelę ir Antaną Burdžius atlydėjo anūkas, kurio vestuvės sutapo su senelių garbinga sukaktimi.

Be gausios giminaičių svitos tarp lydinčiųjų buvo trys Burdžių dukros, du sūnūs ir dešimt anūkų. Burdžių giminė gimtose apylinkėse pagrįstai vadinama žemdirbių Vilnis, 1989 m. birželio 22 d.

dinastija. Anelė visą gyvenimą dirbo melžėja, Antanas — šeriku. Vaikai irgi linko prie žemės — daugelis liko dirbti gimtame kolūkyje, o dabar senelių pėdom jau suka ir anūkai. Šit Ovidijus netgi ir nuotaką pasirinko iš Kretingos tarybinio žemės ūkio-technikumo, šiemet jį bebaigiančią Birutę Jaielytę. Kai Ovidijus baigs Klaipėdos politechnikumą, jie abu rengiasi grįžti į gimtąjį ūkį ar kur nors netoliese. Kaip sako senieji Burdžiai: gerai, kai giminės neišsibarsto...

Jurgis Petraitis

NAUJOS TRADICIJOS LIETUVOS KAIME

Jau nuo seniausių laikų mūsų tautoje susiformavo paprotys visus svarbiausius ūkio darbus pažymėti ir gražiai atšvęsti. Kadaiše šios liaudies šventės būdavo susijusios su mistika. Specialiomis magiškoms priemonėms norėta užsitikrinti sėkmę arba padėkoti už gerą derlių. Taip buvo daroma indoeuropiečių tautose, taip buvo daroma ir ikirikščioniškoje Lietuvoje. Įsigalint Lietuvoje krikščionybėi, imta naudotis ir nauju, mūsų tautai svetimu religinių švenčių kalendoriumi. Kai kurios mūsų senosios šventės, papročiai prisitaikė prie krikščioniškojo kalendoriaus, dalis išnyko, o dar kitos, vis labiau netekdamos senojo mitologinio turinio, gyvavo ir išliko iki mūsų dienų, naujai suklestėjo.

70-ųjų metų pradžioje kilo masinis domėjimasis mūsų tautos tradicijomis. 1973 metais buvo įkurta Respublikinė liaudies tradicijų taryba. Ji dirba visuomeniniais pagrindais. Moksliškai tradicijas tyrinėja prie Kultūros ministerijos įkurtas Kultūros švietimo darbo mokslinis metodinis komitetas, kuris, 1981 metais susijungęs su Liaudies meno rūmais, pasivadino Moksliniu metodu kultūros centru.

Lietuvių tauta nuo seno yra žemdirbių kraštas. Žemės ūkyje dirbama metų kaitai pavaldžiais ciklais. Per Kūčias buvo buriama ir spėjama, koks ateinančiais metais bus derlius. Per Užgavėnės žiemkenčių lauke žmonės degindavo gavenią, kad būtų geri javai. Per Velykas merginos supdavosi sūpuoklėse — stengtasi pasikatininti jaunų augalų augimą. Per Sekmines vykdavo piemenų šventės, po to būdavo švenčiamos Joninės. Žemdirbių švenčių kalendorius baigdavosi linksmomis rugiapjūtės pabaigtuvėmis. Visa tai — iš seno agrarijų švenčių kalendoriaus. O kokios naujos šventės, papročiai formuojasi šiandieniniame Lietuvos kaime?

„Pirmosios vagos“ šventė — žemės ūkio darbų pradžia. Kadan-

gi pavasario laukų darbai Respublikoje prasideda ne vienu metu, tai įvairiuose Respublikos ūkiuose šios šventės datos nesutampa. Skiriasi ir apeigos.

Ganiavos šventė. Nuo seno buvo priimta piemenukų sambūriais pažymėti pirmąją ganiavos dieną. Dabar, išleisdamos iš fermų, melžėjos savo mėgstamiausių globotinių ragus apvainikuoja. Ši šventė tik formuojasi ir švenčiama ne visur.

Vasaros šventė — jos metu pagerbiami sėjėjai — mechanizatoriai.

Kombainininkų palydos į laukus — iškilmingai išlydimi kombainininkai pirmąją javapjūtės dieną.

Javapjūtės pabaigtuvės arba kombainininkų sugrįžtuvės. Tai jau iš esmės Derliaus šventės preliudija.

Derliaus šventė — dabar viena masiškiausių, iškilmingiausių profesinių švenčių Respublikoje. Masiškai ši šventė pradėta švęsti 1959 metais, ir dabar jau yra nusistovėję kai kurie jos bruožai. Ši šventė vyksta ir rajonuose, ir atskiruose ūkiuose. Derliaus šventė vyksta pabaigus visus žemės ūkio darbus, paprastai — lapkričio mėnesį. Vieningos datos nėra: kaip kuris rajonas ar ūkis spėja baigti darbus. Žemdirbių diena (antrasis spalio sekmadienis) Lietuvoje ypatingai nešvenčiama, nes mūsų gamtinėmis sąlygomis tuo metu dar ne visi lauko darbai būna baigti.

Derliaus šventė paprastai susideda iš oficialiosios ir neoficialiosios dalių, turi kelias gradacijas. Tai būna: valdžios pasveikinimas, mechanizatorių paradas, pirmūnų apdovanojimas, karnavalinė eiseną, mugė.

Apžvelgus šių laikų agrarijų papročius, matyti, kad nemaža jų dalis yra oficiali. Tačiau juose yra nemaža šventinės nuotaikos, pramoginių elementų. Naujos tradicijos, siekiamos išaukštinti darbo žmogų — visų gėrybių kūrėją, ieško ir randa savo vietą tradicijų tarpe.

L. Pukys

Merkinė

1987 metais išėjęs iš spaudos „Tarybų Lietuvos enciklopedijos“ III tomas ryškiai skiriasi nuo panašios regioninės enciklopedijos, kurią išleido prieš 20 metų — „Mažoji Lietuviškoji tarybinė enciklopedija“... Skiriasi pirmiausia nepaprastai išaugusiu dėmesiu Lietuvos miestų ir miestelių istorijai, dabarciai. Sakykime, prieš 20 metų išleistoje enciklopedijoje beveik nepastebėtas liko mūsų lietuviškojo kraštovaizdžio ir istorijos šedevras — Merkinė. Dabar jai skirta priderama vieta, įdėtos net 4 spalvotos nuotraukos, atskirai aprašyta bažnyčia. Istorinė ir geologinė praeitis. Nors pats miestelis per tuos du dešimtmečius tepaaugo keliais šimtais gyventojų. Užtai smarkiai ūgtelėjo mūsų tautinė savigarba. Ūgtelėjo ženkliai — nuo kelių eilučių iki pusantra puslapio pačioje taupiausioje kiekvienos tautos knygoje — enciklopedijoje.

Žinoma, kas nėra regėjęs Merkio ir Nemuno santakos, kas nėra braidęs senvagių pakrantėmis šiltą vasaros dieną ir stovėjęs ant aukšto Merkinės piliakalnio, tas rimtai neįsiskaitys į mano žodžius. Ar maža ką rašo enciklopedijos?

Enciklopedijos fiksuoja faktus, bet yra žymiai talpesnė knyga — žmonių atmintis, sauganti ne tik faktus, bet ir emocijas, išpūdžius, tokias retas žmogaus gyvenime laimės akimirkas. Nesuklįsiu sąkydamas, kad lietuvis iš čia išsi-

veža dar po gerą puslapį teksto smulkiu šriftu šalia to, kuris yra enciklopedijoje. Taigi, sudėjęs visų mūsų meilę Merkinei, išėitų dar viena enciklopedija, matyt, nepanašė nė į maną pasaulį. Tai ne tušti žodžiai: Merkinės žavesys dar nei vienam stebėtoju neatsiskleidė iki galo, dar nei vienas mano klausinėjamas žmogus nepasakojo apie Merkinę vienodai ar panašiai. Skiriasi, žinoma, ne pliki faktai, skiriasi emocinė informacija, jausminis patyrimas, erdvės nuojauta. Galbūt Merkinė panaši į senąją Kernavę... Siek tiek. Bet ten — viena upė, o čia — kelių upių santaka, ten vingiuojanti į toli Neris pernelyg primena šių metų Zodiako ženklą, o čia visai kita. Kas? Peizažas nepaprastai erdvus, begalė optinių išpūdžių priklausomai nuo metų laiko, nuo oro... Važiuojant į Merkinę nuo Vilniaus lygiu it stalas plentu, nė neįtarsi, kas tavęs laukia, ir tie netikėtai atsiveriantys apylinkių vaizdai nuo aukšto skardžio kartu su gaivių vėju paveikia kiekvieną, priakalbina abejingiausių žmogų — jo sielą, jausmus.

...Vėl ir vėl jau daugelį metų leidžiūosi prie Merkio, brendu į srauną Nemuną, vaikštinėju po salą ir neklausinėju „kodėl“. Matyt taip reikia. Reikia čia sugrįžti. Tokios yra Merkinės grožio paslaptys.

Virgilijus Liauška

Utenos rajono Sirutėnų kolūkyje gyvena Valentinus Simonelis, Petro Simonelio — buvusio pagarsėjusio Lietuvos bėglio brolis. Valentinus Utenos kultūros namuose dirba dailės dirbtuvių dailininku. Iš akmenų tašytos V. Simonelio ir trijų jo brolių skulptūros puošia ne tik jo gyvenamąjį namą, bet ir visą kolūkio apylinkę.

Valentino Simonelio hobi — įvairių varpų kolekcionavimas.
A. Sabaliausko nuotraukoje: dailininkas Valentinus Simonelis.

LIETUVOS MEDŽIOTOJŲ REKORDAI

Vilniuje atidaryta Pabaltijo medžioklės ir žūklės trofėjų paroda. Sakotaragės briedžių karūnos ir sunkūs kaip akmuo elnių ragai, lyg dramblio kaulas žybsincios šernų ilčių poros, metrinių lydekų iškamšos ir plačiažiobtės šamų galvos išsirikiavo didžiulėje salėje — nuo tokio trofėjų margumyno raibsta akys. Pirmą kartą, vertinant parodos trofėjus, dalyvavo tarptautinės kategorijos ekspertai. Tokios parodos, kurias rengia Pabaltijos respublikų septyniadesimtūkstantinis medžiotojų būrys, kas ketveri metai vyksta Vilniuje, Rygoje ir Taline paeiliui. Respublikinė medžioklės ir žūklės trofėjų paroda paskutinį kartą vyko 1984 metais. Būtent joje pirmą kartą buvo eksponuoti ir žūklės trofėjai, tarp kurių gausiausia grupę sudarė lydekų galvos: iš 76 net 20 buvo įvertintos auksu, būta dviejų „auksinių“ upėtakių, keturių „sidabrinių“ šamų, du „auksiniai“ karosai... Ypač visus domino žuvų iškamšos, iš kurių didžiausia buvo varėniškio A. Sarkausko Lavyso ežere sugauta 15,1 kilogramo lydeka...

Lietuvos medžiotojai lig šiol kiek rimčiau buvo nuvykę pamatuoti ir įvertinti savo trofėjų į Budapeštą vykusią pasaulinę medžioklės trofėjų parodą. Ten geriausiai buvo įvertintos Lietuvos šernų iltys, na, o kiti trofėjai laukė iki pat šios parodos savo eilės. Geriausių elnių ir briedžių ragų, vilko kaukolių ir kailių niekas nenorėjo rodyti parodose, mat buvo susiklosčiusi tokia padėtis, kad licenzijas (nemokamas) gaudavo beveik vien aukšti pareigūnai. Eilinių būrelių nariai sumedžioti trofėjinį žvėrį galėjo tik hipotetiškai. Situacija pasikeitė — dabar visi medžioklės plotai, tarp jų ir elitiniai valstybiniai medžioklės ūkiai, perduodami Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijai. Tas pats pasakytina ir apie vandenį. Štai kodėl ši paroda neeilinė: pirmą kartą ji vyksta Respublikos Medžiotojų ir žvejų draugijos suvažiavimo išvakarėse, o antra, ji parodo visus turtus, kuriuos sugebėjo sukaupti Lietuvos medžiotojai bei žvejai. Štai 1984 metais vertinti buvo pristatyti 76 elnių ragai. Tik šeši buvo verti auksu, o iš 42 elnių ragų — tik dveji buvo įvertinti aukščiausiu apdovanojimu. Iš 86 stirninių karūnų — 7 auksinės... Kiek geriau būta su šernų iltimis

(iš 232 porų 62 įvertintos auksiniais medaliais), tačiau šernų ir medžiota daugiau bei pastoviau.

Na, o kaip atrodo šios parodos rezultatai? Žiuri pranešė tokius rezultatus: Lietuvai atiteko 237 auksiniai medaliai, 327 sidabro ir 278 bronzos. Latvijai — 314 auksiniai medaliai, 428 sidabro ir 549 bronzos, o Estijos medžiotojams — 199 auksiniai, 201 sidabro bei 203 bronzos. Tai už visus trofėjus bendrai. Žvilgtelėkime į kai kurias suvestines grafikas atskirai. Štai Lietuvos stielčiai už elnių ragus pelnė tiek pat auksu medalių, kiek ir latviai — 33, už briedžius — 6 auksu medalius, už stirnų ragus — 16, tik estams pavyko vieneriais aplenkti, už šernų iltis kaip visada irgi daugiausia — net 93 auksu medalius. Tiesa, kiek blogiau pasirodė su vilkų kailiais — tik 7 auksu medaliai, latviai pelnė dvigubai daugiau, bet nuo jų beveik neatsilikta konkuruojant vilkų kaukolėmis — 51 auksu medalis, o prisiminkime, kad praėjusioje respublikinėje tokius apdovanojimus gavo tik 30 medžiotojų trofėjai. Be medalių lietuvių medžiotojai liko tik vertinant lūšių kailius ir kaukoles, mat šis žvėris Respublikoje praktiškai nemedžiojamas. Dar labiau džiūgiams apmąstymams nuteikia štai tokie faktai, liudijantys apie aukštą šių metų trofėjų parodos lygį — joje eksponuojami keturi pasaulio rekordai, du šalies rekordai, keturi Pabaltijo rekordai ir du Lietuvos rekordai. Nemažas kraittis. Juoba kad tie patys trofėjai du kartus parodoje nedalyvauja. Beje, Lietuvių medžiotojams atiteko penki iš vienuolikos parodos čempionų titulų. Smulkiau apie... šitaip: J. Tumo elnio ragai, įvertinti 240,08 balo, tapo parodos čempionu. A. Svedo sumedžiotas briedžio karūna buvo pripažinta parodos ir Pabaltijo čempione (351,70 balo). A. Grigaičio nušautas šerno iltys, įvertintos 136,5 balo, tapo irgi parodos čempionu. Dar garbingesnių apdovanojimų susilaukė A. Seškausko sumedžiotas vilko kailis (182,45 balai), jis pripažintas ne tik parodos, Pabaltijo, šalies, bet ir pasaulio geriausiu tos rūšies trofėjumi. Vilko, kurį sumedžiojo A. Sventickas, kaukolė (45,07 balo) taipogi tapo parodos ir Pabaltijo čempione.

Paroda neabejotinai atskleidė tikrąją padėtį, kokį trofėjų kraittį,

Dzūkų grybai

Paklauskite bet kurį kaunietį ar vilnietį, kur dunkso Rūdninkų, Varėnos ar Valkininkų miškai. Beveik neabejoju, kad išgirsite atsakymą: aišku, Dzūkijoje, ten, kur vyksta grybauti.

Kiek turtingos Dzūkijos girios grybais, pasako jau vien tas faktas, kad dzūkai nevarvoja žodžio grybas. Jie miškuose renka tik baltuosius arba baravykus, o visi kiti — tai tik kepurėlės, kuriuos tik miestiečių krepšiuose gali išvysti.

Baravykais Dainava garsėja jau nuo senų laikų. Kelis šimtmečius šių miškų gyventojams baravykai, uogos buvo pagrindinis verslas kasdieninei duonai užsidirbti.

Iš žinomų Lietuvoje augančių 234 valgomų grybų rūšių praktiškai renkami tik 20—25 rūšių grybai. Grybingiausiuose Respublikos pietryčių Varėnos, Druskininkų, Kapčiamiesčio miškuose eksploatacinis grybų derlius būna 80—100 kg iš ha.

Rugsėjo mėnesį šiuose miškuose prasideda didžioji baravykynė: nuo ankstyvo ryto ištisos dzūkų šeimos traukdavo į „savo“ baltųjų karalystes, nešinos balanų ir pušies šaknų pintinėmis. Namie likusios šeimininkės kūrėdavo duonkepę krosnis grybų džiovimui ir laukdavo sugrįžtančių iš miško namiškių. Netrukus ir jie parlinguodavo, kupinomis pintinėmis nešini. Šeimininkė pasitikdavo juos prie slenkščio, išberdavo kvapnias miško dovanas, o grybautojai vėlei persimesdavo pintines per petį ir skubėdavo į naują žygį.

Atėjus žiemai, pirklių rogių vilkstinės nuo Varėnos, Rūdninkų ir Druskininkų miškuose išsibarsčiusių sodybų traukdavo Varšuvos, Rygos, Peterburgo link. Būdavo, kad iš senų sostinių Dzūkijos baravykai net Romą ir Paryžių pasiekdavo.

Todėl suprantama, kodėl čia labai mėgstama linksma liaudies daina: „Kad ne grybal ir ne uogos, tai mūs mergos būtų nuogos!“

Laikai dabar pasikeitė, bet dzūkų baravykų „apžavai“ išliko. Dabar rugpjūčio, rugsėjo ir spalio mėnesiais įminėtus miškus sukelia grybų mėgėjai kone iš pusės Lietuvos. Tačiau dzūkai ir toliau išliko baravykinių žinovais. Tarp jų yra ir savų „karalių“. Jeigu vietinės šeimos, be pristatytų į supirkimo punktus džiovintų baravykų, sau pasilieka 40—50 kg, tai „karališkiosios“ — geriausių apylinkės grybautojų šeimos — žiemai sukaupta net po 150—180 kg džiovintų baravykų.

Ilgais žiemos vakarais iš pirkios į pirkį perduodami „dzyvai“ apie grybautojų nutikimus ir patį laiką. Antai Poškų Jonukas nuo Drėveniškų, 1971 metais po ažuolu aptiko tokį baravyką, kurį jis vos ne vos išrovė ir namo parnešė. Tai buvo baravykas-milžinas. Jis svėrė 3 kg 50 gramų, koto storis — 28 cm, o skrybėlės diamet-

tegu ir ne vienerius metus neeksponuotą, turi Lietuvos medžiotojai. Zoologai tai — medžiaga apie mūsų krašto fauną, ji leidžia spręsti, kokių kelių sukurti žvėrių selekciją. Būtent šie dalykai buvo svarstomi parodos metu vykusioje mokslinėje praktinėje konferencijoje.

Siame bare dar daug neartų dirvonų, būtent dabar, tikekimes, ir prasidės mokslinė, tikroji Lietuvos launos selekcija, kurioje vieną svarbiausių vaidmenų turės medžiotojas, — taip situaciją pakomentavo Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos darbuotojas, vienas parodos organizatorių J. Matuzevičius.

ras siekė net 49 cm. O štai Stasė Krušienė Druskininkų miške po kadagių rado storą baravyką. Baravykas kaip baravykas, tačiau kai moteriškė aplinkui apsižvalgė, tai net aiktelėjo. Aplink net juoda buvo nuo baravykų. 46 dzūkiškus tikrinius vienoje vietoje aptiko. Dar vienas „dzyvas“: 1968 metais Zervynų girininkas Juozas Stramkauskas 30 arų plotelyje rado 242 baravykus.

Dzūkų trobose kalbų apie grybus niekad netrūksta. Žmonės spėja orą, kokią bus žiema, pavasaris, vasara. O jau lietuvių kiekvienam grybui buria. Sodriai palyja, upeliais vanduo sukliokia — tai voveraičių lietus. O raudonikiams ir baravykams reikia šilto dulciančio lietaus, po kurio žemė garuote garuoja.

Zodžiu, dzūkų žemėje, kas tik tai, ir krypta kalba apie grybus.
R. Micevičiūtė

Naujausia literatūra apie atominę energiją

Vilniaus universiteto biblioteka gavo Tarptautinės atominės energijos agentūros leidinių paskirstymo skyriaus pranešimą, kuriame šio skyriaus vadovas H. Smidas praneša, kad Lietuvos Alma Mater bibliotekai suteiktas TATENOS depozitaro statusas. Tai reiškia, kad Respublikos mokslininkams dabar bus prieinama visa informacija apie atominę energetiką vystymą. Tų žinių labai stigo, daugelį dalykų bei mokslininkų teiginių buvo galima patikrinti tik hipotetiškai arba įrodyti prielaidomis.

TATENA praneša, kad „jūsų regiono mokslininkams pateikta literatūra padės produktyviau ir saugiau vystyti atominę energiją“. Pirmoji siunta — 1000 dokumentų ir leidinių jau gauta. Ypač joje vertingi tie dokumentai ir leidiniai, kurie informuoja apie radiacijos sukeltas problemas, atominė elektrinė saugų eksploatavimą... Ta proga, kad Universiteto bibliotekos fondai pasipildė labai svarbiu skirsniu, jos kolektyvas surengė naujausių leidinių, gautų iš TATENOS parodą.

Iki šiol Vilniaus universiteto mokslinė biblioteka daugiau kaip 20 metų buvo vienintelė Pabaltijoje Suvienytųjų Nacijų Organizacijos D. Hameršeldo bibliotekos depozitorė ir gaudavo jos savarakiškų organizacijų leidinius.
Jolanta Cepukalytė

Jau daug metų Varėnos rajone, Perlojoje stovi Vytauto Didžiojo paminklas. Viktoras Armašius
Vilnis, 1989 m. birželio 22 d.

... Kelionės į Lietuvą ...

Plačiai žinoma Amerikos lietuviams kelionių agentūra American Travel Service Bureau, per daug metų patyrusi komplektavimu turistinių grupių į Lietuvą, galvojantiems šiemet aplankyti savo gimtąjį kraštą, gimines bei pažįstamus, siūlo pasirinkti bile kurį čia skelbiamą turą. Agentūra išrūpins vizą ir tvarkys visus kitus reikalus, susijusius su kelione. Kiekvieną turą lydės patyręs palydovas iki Vilniaus ir atgal.

Kadangi dabar ryšium su Lietuvoje vykstančiais istoriniais įvykiais įdomu aplankyti Lietuvą, daug žmonių keliauja pamatyti kas ten darosi, o grupėse vietų ribotas skaičius, — paskubėkite užsiregistruoti, pasirinkę bile kurį turą.

Kreipkitės lietuviškai ar angliškai: AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Telefonas: (312) 238-9787.

TOUR NO.	DATES	NIGHTS SPENT IN EACH CITY	Chicago	New York
SPRING				
#101	April 27-May 15	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1	2,150.00	2,100.00
#102	May 16-May 31	Moscow 1, Vilnius 11, Moscow 2	2,395.00	2,245.00
EARLY SUMMER				
#103	June 12-July 02	Moscow 1, Vilnius 15, Leningrad 2, Helsinki 1	2,795.00	2,645.00
VILNIS				
#104	June 14-July 01	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 0	2,595.00	2,445.00
#105	June 26-July 12	Moscow 1, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 2	2,595.00	2,445.00
SUMMER				
#106	July 11-July 30	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1	2,795.00	2,645.00
#107	July 24-Aug 09	Moscow 2, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 1	2,695.00	2,545.00
#108	July 29-Aug 16	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,695.00	2,545.00
#109	Aug 01-Aug 16	Moscow, Vilnius 10, Leningrad 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
LATE SUMMER				
#110	Aug 21-Sept 06	Moscow 2, Vilnius 10, Riga 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
#111	Sept 12-Oct 01	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,795.00	2,645.00
#112	Oct 03-Oct 16	Moscow 1, Vilnius 10, Moscow 1	1,895.00	1,850.00

P.S. Laikraščio "Vilnius" administracija rekomenduoja laikraščio skaitytojams vykti per šią agentūrą bile kuriuo turu. **Administracija.**

Komercijos vėiai Lietuvos bankuose

Kuo daugiau šalyje bankų, tuo ji turtingesnė. Ši auksinė taisyklė gerai žinoma finansininkams. Lietuvoje per palyginti trumpą laiką įsikūrė jau aštuntasis bankas. Juo tapo Lietuvos komercinis bankas. Šios finansinės organizacijos aktyvus sudaro 20 milijonų rublių, kuriuos įdėjo už atitinkamą procentą 50 stambių Respublikos įmonių, organizacijų, mokslo įstaigų.

— Svarbiausia naujojo banko įstatų vieta — tai plačios savarankiškumo teisės. Jis pats spręs, kam skirti kreditus, kokius už juos nustatyti procentus, — papasakojo vienas Lietuvos finansininkų Romualdas Visokavičius.

Naujojo banko taryba jau pirmajame posėdyje numatė veiklos programą ir jos prioritetines kryptis. Pirmiausia pinigų numatoma investuoti gaminti deficitines prekes ir gaminius, kurių šiandien labiausiai reikia Lietuvos gyventojams. Suprantama, kad tokia programa apsimokės su kaupu. Pajininkų valia taipogi numatyta ir filantropiškėsių tikslų — vienas jų kredituoti namų statybą jaunoms šeimoms. Kitas stambus sumanymas — nedidelių plytų fabrikų statyba įvairiuose Respublikos regionuose — sutartys jau sudarytos su Australijos ir Vakarų Vokietijos firmomis.

Komercinis bankas giminingas jau anksčiau įsikūrusiam Inovaciniam bankui, tačiau pagrindinis jo tikslas — pagerinti finansinės sistemos kraujo apytaką, t. y. įtraukti į apyvartą kiek galima daugiau laisvų lėšų.

Jonas Mikellonis

TARPE MŪSŲ

Daug gaunu telefonu šaukimų, bet Dorothy Murelienės skambutis iš Pensilvanijos buvo staigmena. Ji pranešė, kad Miameje mirė jos teta Magdalena (Margaret) Nowicky, Daratėlės motinos sesuo.

Kol Miameje gyvavo lietuvių socialinis klubas, Magdalena buvo aktyvi "Vilnius" vadininkė. Kai dirbau "Vilnius" administratore, su Magdalena Nowicky pastoviai susirašinėdavau laikraščio reikalais.

Dorothy Murelienė nuo to, kai mirė jos vyras Walteris, tebegyvena tuose pačiuose namuose, kuriuose juodu gyveno ilgus metus. Šiuo metu jos sveikata pašlijusi, vis dar turi vaikštinėti pasiramščiuodama "walkeriu". Ši jos liga yra pasėka poliomieliito, kuris ją buvo ištikęs paaugle. Vienatinis džiaugsmas dabar yra, kad turi seserį Nancy, su kuria dažnai pasiskambina telefonu.

Didelė staigmena irgi buvo, kai telefonu paskambino Bronice

MIRUS LOUIS TVASKAI

(Gegužės 3 d., St. Petersburg, Fla.)

Reiškiamė gilią užuojautą sūnėnams Stanley Tvaska ir jo žmonai Ann, Charles Tvaska ir jo žmonai Minnie, dukterėčiai Blanche Beausigneur, kitiems artimiesiems, draugams bei pažįstamiems.

LIETUVIŲ VYRESNIŲ PILIEČIŲ KLUBO
VALDYBA ir NARIAI
St. Petersburg, Fla.

... Kelionės į Lietuvą ...

Plačiai žinoma Amerikos lietuviams kelionių agentūra American Travel Service Bureau, per daug metų patyrusi komplektavimu turistinių grupių į Lietuvą, galvojančioms šiemet aplankyti savo gimtąjį kraštą, gimines bei pažįstamus, siūlo pasirinkti bilė kurį čia skelbiamą turą. Agentūra išrūpina vizą ir tvarkys visus kitus reikalus, susijusius su kelione. Kiekvieną turą lydės patyręs palydovas iki Vilniaus ir atgal.

Kadangi dabar ryšium su Lietuvoje vykstančiais istoriniais įvykiais įdomu aplankyti Lietuvą, daug žmonių keliauja pamatyti kas ten darosi, o grupėse vietų ribotas skaičius, — paskubėkite užsiregistruoti, pasirinkę bilė kurį turą.

Kreipkitės lietuviškai ar angliškai: AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Telefonas: (312) 238-9787.

TOUR NO.	DATES	NIGHTS SPENT IN EACH CITY	Chicago	New York
SPRING				
#101	April 27-May 15	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1	2,150.00	2,100.00
#102	May 16-May 31	Moscow 1, Vilnius 11, Moscow 2	2,395.00	2,245.00
EARLY SUMMER				
#103	June 12-July 02	Moscow 1, Vilnius 15, Leningrad 2, Helsinki 1	2,795.00	2,645.00
VILNIS				
#104	June 14-July 01	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 0	2,595.00	2,445.00
#105	June 26-July 12	Moscow 1, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 2	2,595.00	2,445.00
SUMMER				
#106	July 11-July 30	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1	2,795.00	2,645.00
#107	July 24-Aug 09	Moscow 2, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 1	2,695.00	2,545.00
#108	July 29-Aug 16	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,695.00	2,545.00
#109	Aug 01-Aug 16	Moscow, Vilnius 10, Leningrad 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
LATE SUMMER				
#110	Aug 21-Sept 06	Moscow 2, Vilnius 10, Riga 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
#111	Sept 12-Oct 01	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,795.00	2,645.00
#112	Oct 03-Oct 16	Moscow 1, Vilnius 10, Moscow 1	1,895.00	1,850.00

P.S. Laikraščio "Vilnius" administracija rekomenduoja laikraščio skaitytojams vykti per šią agentūrą bilė kuriuo turu. Administracija

Vaitkienė. Ji su savo vyru Juozu radosi Čikagoje, atvykusi iš Peoria, Ariz. Atvyko į "Armonikos" koncertą, vykusį Jaunimo centre, pasimatyti su broliu, "Armonikos" vadovu. Sakė, jog apsistojusi viešbutyje, kuriame apsistojęs ir "Tėviškės" pirmininkas Vaclovas Sakalauskas.

Smagu pranešti, kad gyvenančio Folsom, Pa., Waly Pozerio suorganizuotai paauglių gimnastų grupei, nuvykusiai į TSRS, pavyko parungtyniauti su tokiais pat TSRS moksleiviais paaugliais gimnastais.

W. Pozeriui kilo sumanymas suorganizuoti Pensilvanijos moksleivius paauglius gimnastus vykti į Tarybų Sąjungą, kai "Taikos žygio" metu jis susitiko su tokiu pat gimnastikos mokytoju, maršavusiu "Taikos žygyje", atvykusiu iš Tarybų Sąjungos.

LDS bowlininkų ir monarchiečių bendražygis Al Kalenda, sušlubavęs jo sveikatai, pasidavęs veteranų lgoninei mirė. Savo laiku Al Kalenda buvo žinomas pažangietis. Matydavome jį parengimuose, piknikuose, LDS turnyruose. Nellie De Schaaf

Liūdnas prisiminimas MARTOS GUŽAUSKAS

Liepos 5 dieną sukaks vieneri metai, kai mirtis atskyrė Ją nuo mūsų. Niekaip negalime Jos pamiršti.

You can not say, you must not say,
That she is dead. She is just away.
With a cheery smile and a wave of the hand
She has wandered into an unknown land
And left us dreaming how very fair
It need must be, since she lingers there;
So think of her faring on, as dear
In the love of there as the love of here;
Think of her still as the same, and say
She is not dead, she is just away.

Liūdinčios dukters —
ANNE KRISIKEN
EMILY WHITE

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Birželio 29 d. sueis du metai, kai mirė mylima mūsų mamytė Marijona Bartnikienė, sulaukusi 96 metų, ir jau trys metai, kai mirė mylimas mūsų tėvelis Kazimieras Bartnikas, sulaukęs 99 metų.

Paliko jie mus giliame liūdesyje. Negalime to pamiršti ir niekad nepamiršime.

Nuliūdę —
duktė HELEN METCALFE
ir žentas HAROLD METCALFE